

Hooimeijer & Zn Banket- en beschuifabrieken

Koek- en beschuifabriek Hooimeijer in Barendrecht is een van de laatste die nog klassieke albums heeft uitgegeven en de laatste die daar na de oorlog pas mee begonnen is. Hooimeijer begon na de opbouwjaren in 1949-1951 met twee "stripalbums" van Toonder in klein oblong formaat. Direct daarna volgde een serie van vier grote, ingebonden oblong albums met klassieke plaatjes gewijd aan de scheepvaart. Daartussendoor verscheen een geheel ander soort klassiek album, gewijd aan treinen, een gezamenlijke uitgave van Hooimeijer, Polak en Van Slooten. Het laatste zeevaartalbum – eigenlijk een zwerftochten-album – verscheen in 1956. Dit was bedoeld als eerste van een nieuwe reeks, maar na het vertrek van meesterillustrator Naerebout is Hooimeijer ermee gestopt. In 1958 verscheen alleen nog een "kinderplakboek" met slappe kaft, *Spreekwoorden en Gezegden Eerste deel*. Er is geen vervolg meer gekomen.

Simon Snugger

Spar is in 1947 als eerste uitgekomen met een stripverhaal van Marten Toonder, *Fiedelflier*, en in 1949 volgt nog een tweede. Dit zijn stroken die in een oblong album met spiraalbinding met blanco bladen geplakt werden. Hooimeijer begint in 1949 ook met twee stripalbums van Toonder, maar pakt dat anders aan met een echt album met losse verzamelplaatjes. In 1949 verschijnt *Simon Snugger en het Diamantspook*, en in 1951 een tweede verhaal, *Simon Snugger en de bende van de Bulkerbossen*. Dit initiatief wordt snel door anderen overgenomen; in 1950 al verschijnt een Toonder stripalbum met plakplaatjes bij Van Nelle en in 1952 volgt een Tom Poes album bij Quaker.

De twee Simon Snugger boeken hebben ongeveer dezelfde afmetingen, kleine oblong boeken van circa 26,5 x 19,5 cm. Het eerste is ingebonden met een dikke stijve kaft en linnen rug, en daarmee is Hooimeijer een van de eersten die weer een "echt" album uitbrengt na de oorlog. Het tweede is echter genaaid met één binddraadje zoals o.a. de Piggelmees van Van Nelle.

Het meest opmerkelijke aan deze albums is, dat de dunne plaatjes in tegenstelling tot de Toonder albums van Van Nelle en van Quaker niet in full color zijn, maar in driekleuren- resp. tweekleurendruk, dat wil zeggen, in zwart-wit aangevuld met een of twee **steunkleuren**.

Het uitbrengen van deze jeugdalbums noodzaakt Hooimeijer om ook een ruilbureau op te zetten, dat de naam krijgt Ruilbureau "Simon Snugger".

Het gebruik van steunkleuren is in 1950 nog een nieuwigheid, mogelijk gemaakt door de verbetering van de offset druktechniek. Douwe Egberts past dit vanaf 1951 consequent toe op de tekstbladen van zijn landenalbums. Hooimeijer gaat dat vanaf 1952 ook doen in zijn zeevaartalbums.

De zeevaartalbums

Direct in het volgende jaar begint Hooimeijer met de reeks grote zeevaart-albums, door de schrijver van de eerste drie aangeduid als de "Jeugd en Zee"-serie, waarvan er vier verschijnen. Dit zijn fraaie oblong albums van het klassieke kwartoformaat, gebonden met linnen rug met rugtitel en beplakte stijve kaft. De plaatjes van het vrij kleine formaat van 47 x 68 mm zijn klassiek in de zin dat het geschilderde afbeeldingen zijn en dat de plaatjes een wit kader hebben, ze zijn echter vrij dun en glad zoals bij de meeste albums in die tijd.

„Het grote boek van Simon Snugger...!“

Een prachtige album, dat iedere gebruiker van HOOIMEIJER BESCHUIT bij z'n winkelier kan betrekken. Spaar hierin de plaatjes, die bij iedere rol beschuit zijn verpakt! Zo vormen de spannende belevenissen van de amusante spouder SIMON SNUGGER een boek, dat iedereen doet schateren! Een reuze cadeau voor Sinterklaas of de Kerstidegen!

Kijk uit naar

Hooimeijer
beschuit
A. HOOIMEIJER & ZONEN, BARENDRECHT

Advertentie in de dagbladen
op 1 december 1949

De uitvoering van het eerste album, *Het zeegat uit* (1952), is in alle opzichten klassiek, gedrukt op wat zwaarder papier, ingedeeld in hoofdstukken met koptekening, plaatjeskaders met onderschrift en pentekeningen in de tekst. De tekst is – passend bij het brede formaat gezet in twee kolommen. De 96 plaatjes per album zijn deels met zes op één aparte pagina gezet en deels in stroken van 3 plaatjes onder- of bovenaan een tekstpagina. Opmerkelijk aan het eerste album is nog dat de rugtitel in staande letters is gezet.

Bij het tweede album, *Oceanreuzen* (1953), verandert de uitvoering van het binnenwerk aanzienlijk. Er wordt een fijnere papiersoort gebruikt waardoor de albums iets dunner worden dan het eerste, voor- en achterplaat en schutbladen krijgen aan de binnenzijde grote gestileerde illustraties in de steunkleur lichtgroen, er komen bladversieringen bij in de steunkleur evenals de overige illustraties, en de plaatjespagina's of plaatjesstroken worden opgevuld met de steunkleur. Bovendien komen er vier grote platen bij. Tenslotte wordt de rugtitel liggend gezet. Ook de achterzijde van de plaatjes ondergaat een gedaantewisseling. Op de plaatjes van het eerste album is alleen het nummer van het plaatje vermeld en een ruim opgezette Hooimeijer reclame. Bij de volgende albums wordt naast het nummer de hele tekst die bij het plaatje hoort afgedrukt, en de uitvoerige informatie zoals die vaak voorkomt op ruilbons.

Plaatje van de Wilhelm Gustloff uit Oceanreuzen

In de nacht van 31 januari – 1 februari 1953 vindt de watersnoodramp plaats. Ook het bedrijf van Hooimeijer in Barendrecht wordt getroffen, en wat erger is voor de productie van de albums: ook het omvangrijke scheepvaartarchief en een grote hoeveelheid gereed werk van de schrijver-tekenaar, die op dat moment woonachtig is nabij de overgelopen Maashaven in Rotterdam, gaat volledig verloren. Daardoor loopt het maken van het derde album grote vertraging op. Als de productie van beschuit weer op gang gekomen is, vult Hooimeijer het plaatjesgat door samen met twee andere bedrijven in een project van de NS te stappen, het spoorwegaalbum *De kilometerkampioen*, zie hierna bij HOPS01. Pas in 1955 verschijnt dan het derde zeevaartalbum, *Zwerfers op zee*, dat op dezelfde wijze is uitgevoerd als het tweede.

Alliedrie deze albums zijn getekend en geschreven door de zeevaartdeskundige Frans Naerebout, die zijn kunnen op dit gebied al eerder had getoond in de fraaie platenboeken *Fantastische schepen* (uitgeverij Wijt, 1946) en *Ik val aan .... volg mij* (1947) gewijd aan de slag in de Java-zee in 1941. Er zijn meerdere aanwijzingen die doen vermoeden dat Naerebout al in 1948/49 aan een serie schilderijen en teksten begonnen is, die uiteindelijk tot de eerste zeevaartalbums geleid hebben. Hooimeijer benaderde Naerebout met de vraag of hij er voor voelde om het werk waar hij mee bezig was om te zetten in albums met verzamelkaartjes voor de jeugd. In 1951 was het zover en werd de eerste serie afgeleverd. Hooimeijer leidt de reeks als volgt in:

KONINKLIJKE WOORDEN

„ . . . . Niet alleen echter gedurende de oorlog heeft de zeevaart in belangrijke mate bijgedragen tot heil van ons Vaderland. Ook heden is zij een van onze belangrijkste bronnen van inkomsten, terwijl van de toekomst met zekerheid kan worden gezegd, dat de Koopvaardij voor ons allen een onmisbare broodwinner zal zijn. Het is daarom een landsbelang van de eerste orde, dat er naar wordt gestreefd om het Nederlandsche volk „ZEEBEWUST” te maken”.

aldus sprak Z. K. H. PRINS BERNHARD
bij de opening van de tentoonstelling „Zeemacht”
in Den Haag op 16 Juli 1948.

Het waren deze woorden, die de bekende scheepvaart-publicist, E.J. Frans Naerebout, inspireerde tot het samenstellen van een serie albums over de scheepvaart in de ruimste zin van het woord, teneinde mede te helpen ons Nederlandse volk „zeebewust” te maken. Wij prijzen ons gelukkig, deze serie te mogen uitgeven en te kunnen bijdragen aan dit streven, zo kernachtig in de Koninklijke woorden uitgedrukt.

De plaatjes in het derde album zijn groter en dunner dan in de vorige twee albums. Ze zijn niet meer in de rollen beschuit bij gepakt. In plaats daarvan zit er een bon met verkleinde zwart-wit afbeelding van een plaatje bij, zoals Verkade voor de oorlog bij enkele albums gedaan heeft.

Het eerste deel behandelt in hoofdzaak de Nederlandse scheepvaart, schepenbouw en scheepvaartlijnen. Het tweede deel behandelt de grote zeeschepen van over de hele wereld in detail. Aangekondigd wordt dat het derde album zal gaan over kustvaart, zeesleepvaart, visserij en reddingswezen. Na de vertraging van een jaar vermeldt Naerebout in het voorwoord van het derde deel dat elk van die onderwerpen genoeg stof zou leveren voor een album. Hij heeft deel drie beperkt tot de eerste twee onderwerpen, Kustvaart en Zeesleepvaart, en deelt mee dat de andere twee onderwerpen in een van de volgende uitgaven aan de beurt zullen komen.

Naerebout heeft inmiddels een aanstelling als tekenleraar en heeft in Vlissingen een Vrije Academie opgericht. Mogelijk heeft hij nu geen tijd meer om nieuwe albums te schrijven. Hoe het ook zij, Hooimeijer gaat nu in zee met de bekende schrijver van jeugdboeken en andere literatuur A.D. Hildebrand, die het "interim album" *De Kilometerkampioen* heeft geschreven. In het volgende jaar verschijnt dan een heel ander zeevaartalbum, *Op zeven zeeën – Amerika I* (1956), geschreven door Hildebrand. Het is op dezelfde wijze uitgevoerd als de voorgaande, maar de inhoud is breder. Het handelt niet meer op de eerste plaats over schepen, zoals Hooimeijer in het voorwoord stelt. "Met dit album hebben wij een begin gemaakt met de bespreking van de verschillende werelddelen, de landen, de havens, de begin- en eindpunten van elke reis, de zeeën, de kanalen, de baaien en zo veel meer .... meer dan in de vorige delen komt er nu ook de mens in voor".

Dit boek is bedoeld als het eerste van een reeks over de zes werelddelen. Naerebout heeft nog een groot deel van het grafische werk voor zijn rekening genomen, maar er is een tweede graficus Joh.C. Coomans toegevoegd en deels zijn de plaatjes van Naerebout "bijgetekend", wat te zien is aan de dubbele signatuur. Een conflict over de hoeveelheid werk die Naerebout voor dit album verricht heeft, leidt ertoe dat hij Hooimeijer de rug toekeert en hetzelfde tekenwerk als voor de eerste drie albums gaat doen voor de tabaksfabrikant John Wood, met de schrijver Bovens. Hooimeijer ziet nu geen mogelijkheid meer om de reeks scheepvaartalbums voort te zetten.

Frans Naerebout ontleende zijn roepnaam aan een befaamde achttiende eeuwse voorvader. Bij de bespreking van het reddingswezen in het eerste album laat de schrijver niet na zijn voorvader voor het voetlicht te brengen:

Reeds in het jaar 1779 kende iedereen de naam Frans Naerebout, de loods uit Vlissingen die met zijn broer en enige andere vissers zevenentachtig schipbreukelingen redden van de Oost-Indiëvaarder Woestduyn die hier te lande teruggekeerd, in de monding van de Schelde door een hevige storm op de zandbanken werd gezet en uit elkaar sloeg. Dit waren niet de enige schipbreukelingen die Frans Naerebout in zijn leven redde, het aantal liep in de honderden. Tragisch is, dat deze held in armoede en vergetelheid gestorven is.

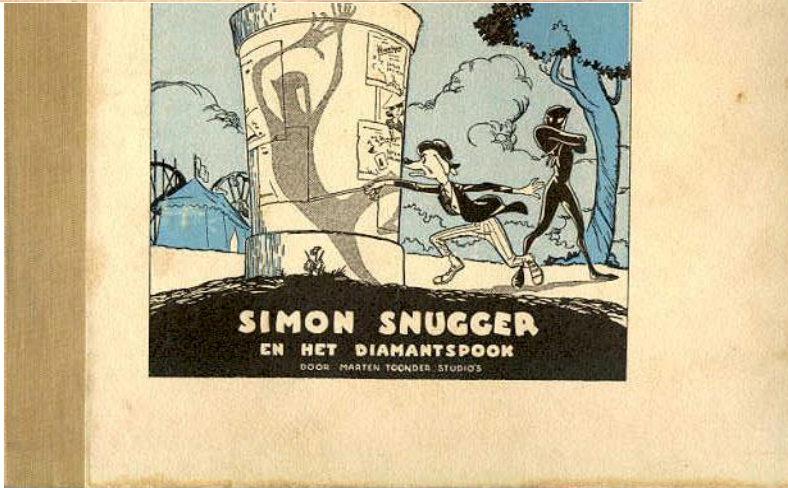
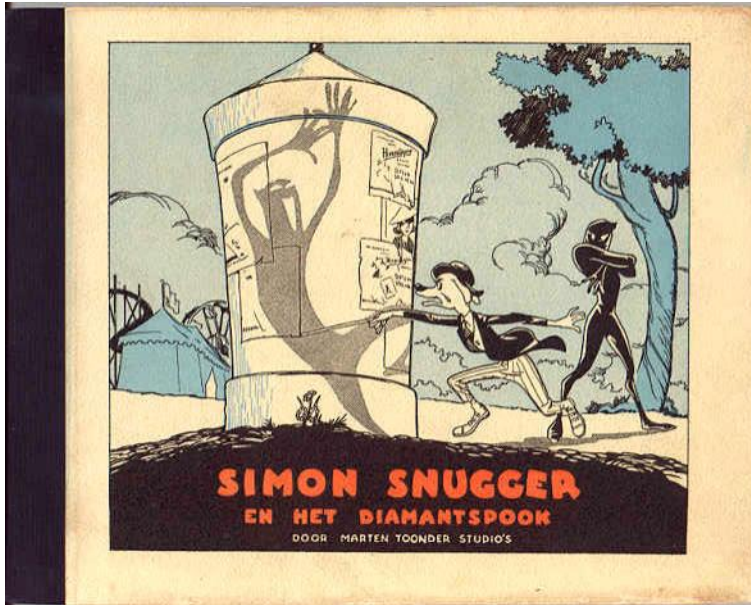
In de twintigste eeuw werd de mensenredder weer uit de vergetelheid gehaald. De stad Vlissingen richtte een standbeeld voor hem op, dat in 1955 werd verplaatst naar het Bellamypark vlak bij de zee. Op de sokkel staat de tekst:

Frans Naerebout 1768 – 1818

Moedig redder van schipbreukelingen en onverschrokken loods

Op deze meer volwassen scheepvaartalbums heeft Hooimeijer de kinderlijke schildknaap in zijn bedrijfslogo vervangen door een wat stoerdere figuur.

HOOI01

Simon Snugger en het Diamantspook

Simon Snugger en het Diamantspook. Tekst en plaatjes Marten Toonder studio's – Amsterdam. Uitgave : Firma A. Hooimeijer & Zonen N.V. – Barendrecht – Beschuit- en Banketfabrieken. (december 1949)

Dit eerste album komt voor met twee verschillende omslagen. De meest voorkomende heeft een donkerblauwe rug en een grote voorplaat met de titel in oranje erin gedrukt. Er is een kleinere vervolgdruk met lichtbruine rug, kleine voorplaat en de titel in wit.

16 ongenummerde bladen inclusief titelblad en voorlooptitelblad. 80 plaatjes om in te plakken, afwisselend boven- en onderaan de tekstbladen.

Prijs: 90 cent bij de winkelier

Kenmerken

Oblong stripalbum (26,8 x 19,5 cm), ingebonden in een dikke stijve kaft met linnen rug. Het album bevat ook vulstroken, zoals bij veel grote albums, hoewel dat bij deze dunne plaatjes niet nodig is.

De tekst is gezet in drie kolommen met boven of onder elke tekstkolom een plaatje. Een opmerkelijke bijzonderheid is, dat elke

kolom een afgerond tekstblok is dat ook volledig bij het bijstaande plaatje hoort. De regelspatiëring is aangepast om elke kolom volledig te vullen. Elke kolom begint met een grote hoofdletter in oranje en tussen twee plaatjes is steeds een gestileerde figuurtje in oranje gedrukt.

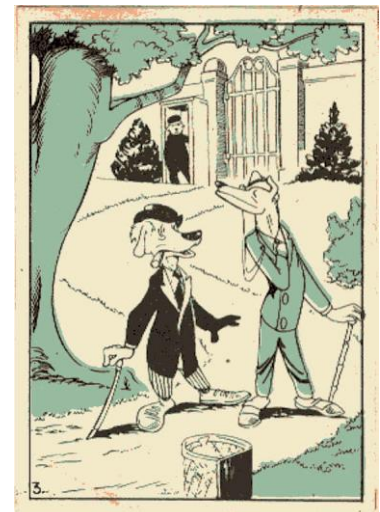
De plaatjes van dit album zijn gedrukt in zwart-wit met één steunkleur. De plaatjes hebben een volledig bedrukte achterkant, maar het nummer van het plaatje is linksonder op de voorkant gedrukt.

De dunne, slappe plaatjes zijn aan de voorzijde links onderaan genummerd 1 – 80.

Inhoud

Simon Snugger is een weinig gevraagde privédetective naar het model van de Amerikaanse films uit die tijd, die evenwel ook trekjes van Sherlock Holmes vertoont. Het eerste avontuur begint als de snuggere detective op een ochtendwandeling in het park bij toeval in contact komt met Markies de Graeff, die hem herkent als de beroemde detective en hem in dienst neemt om zijn familiejuwelen te beschermen. Het diamantspook dat onmiddellijk na Snuggers aankomst in het slot van de markies opduikt, speelt een spelletje met hem en is hem voortdurend te slim af. Uiteindelijk weet Simon het spook klem te zetten en te ontmaskeren als ..... Een grote beloning is zijn deel.

Plaatje 3: Simon Snugger ontmoet Markies de Graeff die hem inhuurt voor een avontuur.

HOO102

Simon Snugger en de bende van de Bulkerbossen

Simon Snugger en de Bende van de Bulkerbossen. Tekst en plaatjes Maarten Toonder Studio's – Amsterdam. Uitgave: A. Hooimeijer & Zonen N.V. – Barendrecht – Beschuit- en Banketfabrieken. (1951)

In dit album is de voornaam van Toonder foutief gedrukt met twee a's.

16 ongenummerde bladen inclusief titelblad en voorlooptitelblad. 80 plaatjes om in te plakken, afwisselend boven- en onderaan de tekstbladen.

Prijs: 90 ct.

Kenmerken

Oblong stripalbum even groot als het eerste album (26,8 x 19,5 cm), echter met één draad genaaid in een slappe kaft. De uitvoering – het formaat, het papier van goede kwaliteit en de binding – zijn hetzelfde als van de Piggelmee albums en het Toonder album van Van Nelle van 1949-1951.

De opmaak van dit album is volledig gelijk aan het eerste album en ook het aantal bladen is gelijk. De tekst is gezet in drie kolommen met boven of onder elke tekstkolom een plaatje. Elke kolom is een afgerond tekstblok dat ook volledig bij het bijstaande plaatje hoort. De regelspatiëring is aangepast om elke kolom volledig te vullen. Elke kolom begint met een grote hoofdletter in oranje en tussen twee plaatjes is steeds een gestileerde figuurtje in oranje gedrukt.

De dunne matte plaatjes van dezelfde kleur papier als het boekje zijn – anders dan bij Van Nelle – gedrukt in zwart-wit met twee steunkleuren (lichtblauw en lichtbruin). Op de achterzijde van de plaatjes zijn al de plaatjes voor de op handen zijnde "jeugd en zeeserie albums" vermeld.

De dunne plaatjes zijn op de voorzijde links onderaan genummerd 1 – 80.

Inhoud

Als zich eindelijk weer een klant aandient overvalt Snugger hem met:

„Aha ! Uw voorletters zijn J. B., U gebruikt Lux-odor haarpommade, Uw linkerschoen knelt en U doet nooit aan sport”.

„Hoe. . . weet U dat allemaal?” vroeg de bezoeker, geheel uit het veld geslagen.

De dikke klant is de heer Bulk van het landgoed Bulkenburg bij het Bulkerbos, die bescherming komt vragen tegen een bende die zich in het bos verschuilt. Simon neemt de job aan, maar bakt er aanvankelijk weinig van, ondanks zijn zware wapens en de geheime vermommingsen die hij in een Hooimeijer beschuittkist achterop zijn autootje type oude schicht met zich meevoert. Als het kasteeltje van Bulk eenmaal grondig is uitgeruimd door de boeven, valt de hoofdman door de mand: het is de traditionele butler.

Snugger weet uiteindelijk de bende in een val te lokken, strijkt een flinke beloning op en keert ijlings terug naar zijn bureau – foutief gespeld met een overtollige x aan het einde – met medeneming van het kamermeisje Saartje Slim die hem uit de penarie heeft geholpen en droomt van een baan als assistente van een detective.

Komaan – naar het volgende avontuur.

Maar bij Hooimeijer volgen geen Snugger-avonturen meer.

HOOI03
Het Zeegat uit

Het zeegat uit. Tekst en plaatjes G.J. Frans Naerebout. Uitgave Firma A. Hooimeijer & Zonen – Barendrecht, Banket- en beschoot-fabrieken. (1952)

94 pagina's vanaf het titelblad, inclusief een voorwoord door de directeur van het instituut voor scheepvaart te Rotterdam. Geen inhoudsopgave en register.

96 kleine plaatjes om in te plakken op mee genummerde plaatjespagina's of in stroken boven of onder de tekst.

Prijs: fl. 2,50

Kenmerken

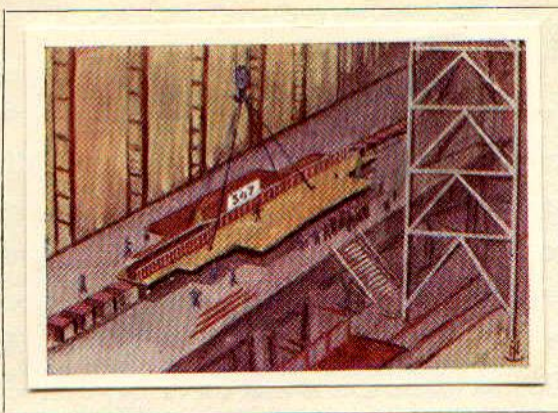
De algemene kenmerken zijn uitvoerig besproken in de inleiding. Dit eerste zeevaartalbum is gedrukt op wat zwaarder papier. Het is ingedeeld in negen hoofdstukken met koptekening. De tekst is in twee kolommen gezet. De plaatjes worden ingeplakt in een kader met onderschrift, met zes op één aparte pagina of in stroken van drie op een tekstpagina. Opmerkelijk aan dit album is nog dat de rugtitel in staande letters is gezet. Verder is er een dubbele middenpagina van kunstdrukpapier met een doorsnedetekening van een passagiersschip voor de vaart op Amerika, met een verklarende lijst van onderdelen, gedateerd '49.

De 96 kleurenplaatjes zijn geschilderd en zijn alle gesigneerd met een cryptische signatuur waarin alleen de N goed te herkennen is. Ze zijn van het vrij kleine formaat 67 x 47 mm met een wit kader, gedrukt op vrij dun, glad "kunstdrukpapier". De plaatjes zijn op de achterkant doorlopend genummerd 1 – 96.

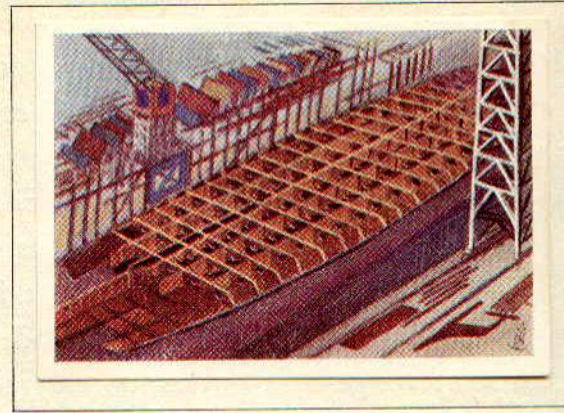
In het korte voorwoord van Hooimeijer op de achterzijde van het titelblad staat een merkwaardige fout; Naerebout wordt hier genoemd met de E als eerste voorletter in plaats van G.

Inhoud

Dit album gaat over de Nederlandse zeevaart in brede zin. Na een korte inleiding worden behandeld: schepengeschiedenis – scheepsbouw in Nederland – soorten schepen – de Nederlandse scheepvaartlijnen – het havenbedrijf – loodsen, boeien, betonning en reddingswezen – vracht- en sleepvaart – en vissers, baggeraars en veerboten.

MEESTAL DIRECT NA DE STAPELLOOP VAN EEN SCHIP VOLGT DE KIELLEGGING VAN HET VOLGENDE SCHIP. OP HET WITTE BORD STAAT HET BOUWNUMMER DAT DE WERF IEDER SCHIP GEEFT.

AL DIE CELLETJES ALS HONINGRATEN VORMEN DE DUBBELE BODEM VAN HET SCHIP. DE STAANDE BINNENKIEL IN HET MIDDEN IS GOED ZICHTBAAR.

HOO104

Oceaanreuzen

Oceaanreuzen. Tekst en plaatjes van G.J. Frans Naerebout. (1953)

87 pagina's vanaf het eerste blad. Geen inhoudsopgave en register. 96 kleine plaatjes om in te plakken op mee genummerde plaatjespagina's of in stroken boven of onder de tekst, en 4 grote platen.

6 genummerde ongewijzigde herdrukken.

Prijs: fl. 2,50

Kenmerken

De algemene kenmerken zijn uitvoerig besproken in de inleiding. Dit tweede zeevaartalbum is gedrukt op wat dunner papier en het heeft diverse bladversieringen in een steunkleur gekregen. Het is weer ingedeeld in negen hoofdstukken met koptekening. De tekst is in twee kolommen gezet. De kleine plaatjes worden ingeplakt in een kader met onderschrift, met zes op een aparte pagina of in stroken van drie op een tekstpagina. Op de pagina's 54-55 is een kaart met zeeroutes van passagierslijnvaarten afgebeeld.

De kleurenplaatjes en platen zijn geschilderd. De kleine plaatjes zijn nu gesigneerd met alleen een N, de grote platen en de voorplaat met Naerebout voluit. Ze zijn gedrukt op vrij dun en glad papier, de kleine plaatjes van het vrij kleine formaat 67 x 47 mm met een wit kader, de grote platen zonder kader. Op de achterzijde van de kleine plaatjes is duidelijk aangegeven om welk boek en plaatjesnummer het gaat (zie het voorbeeld afgedrukt bij de inleiding). Op de achterzijde van de grote platen staat alleen de naam van het schip en het paginanummer, dus niet het album.

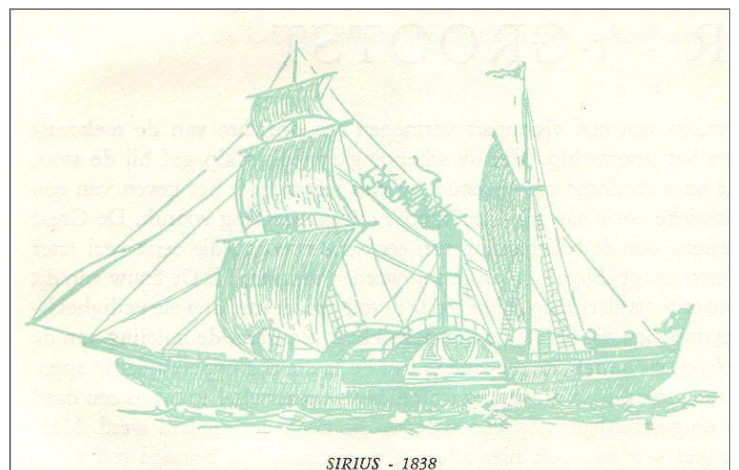
Inhoud

Dit album is geheel gewijd aan de grote passagiersschepen, de "oceaanreuzen". Na een inleidend hoofdstuk en een stuk voorgeschiedenis worden verder behandeld: schepen van deze eeuw – de eerste proefvaart – de Nederlandse oceaanreuzen – Engelse oceaanreuzen (met een grote plaat van de in de Eerste Wereldoorlog getorpedeerde Lusitania) – Franse oceaanreuzen (met een grote plaat van de Normandië, "het ongetwijfeld mooiste passagiersschip dat de wereld ooit gekend heeft") – Duitsers en Italianen (zo kort na de oorlog licht op één hoop geveegd!) – en de jongste schepen met de opkomst van de Amerikanen.

Op pagina 74 vinden we voor de eerste maal in de literatuur een korte bespreking van de geschiedenis en de ondergang van de Wilhelm Gustloff (hiervoor op pagina 2 afgebeeld):

Even voor deze oorlog bouwden de Duitsers een geheel nieuw type passagiersschip, dat moest dienen om arbeiders die zich op hun werk bijzonder onderscheiden hadden, een prettige vakantie door middel van zeereizen te verschaffen. Het idee ging uit van een organisatie die „Kraft durch Freude” heette en de schepen kregen de namen Robert Ley en Wilhelm Gustloff. Toen de Russen snel door Polen oprukten naar de Duitse grens, waren er hele groepen Duitsers, die van de „Heimat” afgesneden dreigden te worden. Met zesduizend van deze mensen aan boord werd de vijf en twintig duizend tonner Wilhelm Gustloff door een Russische onderzeeboot in de grond geboord. Nooit is, mede door de chaotische toestand, komen vast te staan, hoeveel mensen verdronken zijn, maar de betrouwbaarste opgave is die van de Zweedse pers, die opgaf, dat slechts negenhonderdvijftig mensen gered werden. Indien dit juist is, is dit een scheepsramp met het grootste verlies aan mensenlevens dat ooit geleden is.

De geschiedenis van dit schip wordt uitvoerig verhaald door Günter Grass in zijn semi-documentaire roman "In krabbengang" (2002). Hij stelt het aantal opvarenden – waaronder ook terugtrekkende Duitse soldaten – op het toenmalige hospitaalschip dat op 30 januari 1945 ten onder ging veel hoger, op bijna tienduizend.

HOOI05 Zwervers op Zee

Zwervers op zee. Tekst en plaatjes van G.J. Frans Naerebout. (1955)

89 pagina's vanaf het voorplat. Geen inhoudsopgave en register. 96 kleine plaatjes om in te plakken op mee genummerde plaatjespagina's of in stroken boven of onder de tekst, en 4 grote platen.

Prijs: fl. 2,50

Kenmerken

Het aantal pagina's is gelijk aan het vorige boek, maar lijkt groter door de merkwaardige nummering. De uitvoering is ook helemaal gelijk aan het vorige album. Het is na een korte inleiding ingedeeld in tien hoofdstukken met koptekening. De tekst is

in twee kolommen gezet. De kleine plaatjes worden ingeplakt in een kader met onderschrift, met zes op één aparte pagina of in stroken van drie op een tekstpagina. Op de pagina's 64-65 (ongenummerd) zijn een aantal getekende sleepboten afgebeeld; de tekening is gedateerd '52. Op pagina 70 is een opengewerkte tekening van een sleepboot opgenomen; opmerkelijk is dat de verklarende teksten en de verwijzingspijlen niet gezet zijn.

De plaatjes in dit album en het volgende platen zijn groter, 75 x 53 mm, en dunner dan in de eerste twee albums.

Inhoud

De oorspronkelijke opzet was dat dit derde album zou handelen over kustvaart, zeesleepvaart, visserij en reddingswezen. Dat bleek te veel te zijn voor één album, en het werd daarom beperkt tot de kustvaart en de zeesleepvaart. Het album is dan ook in tweeën gedeeld. Na een korte inleiding worden in het eerste deel behandeld: De koloniale kustvaart, over de geschiedenis van de veenkoloniale en de Groninger kustvaart die helemaal tot Sint-Petersburg voerde – De doorn in het oog, over de concurrentiestrijd met de Engelse kustvaart – Kustvaart in onze tijd – Wat een kustvaarder is en wat hij doet – Nog wat over kustvaartrederijen – Coasters in nood – en tenslotte Perspectief in de moderne coasterbouw. De sleepvaart begint op pagina 61, voorafgegaan door een zwart-wit titelplaat. Dit deel omvat: De geschiedenis van een wereldberoemde sleepdienst, over het bedrijf Smit – Andere Nederlandse sleepboot-rederijen, en Het dagelijkse werk, dat begint met de ondergang van de "Flying Enterprise", die rond de jaarwisseling 1951 – 52 de wereld dagenlang aan de radio gekluisterd hield.

In dit boek verhaalt Naerebout vele historische gebeurtenissen en anekdotes. We geven er twee als voorbeeld.

Uit: De Veenkoloniale kustvaart

Een schipper die steeds op de Oostzee gevaren had kon in slappe tijd een vrachtje voor Ostende aan de Belgische kust krijgen. Dat de Noordzee een ander stuk water is dan de Oostzee kon hem weinig deren, dus nam hij het vrachtje met beide handen aan en voer. Waar Ostende zo ongeveer lag wist hij wel, het was in ieder geval de andere kant uit. In de buurt van Ameland praaide hij een meeliggend zeilschip en vroeg waar de reis heen was. Het antwoord „Ostinje” verstond hij per vergissing voor „Ostende”, niet zo vreemd, want het tuig stond te schuren en te klapperen. Dat is een bof dacht hij en bleef in de buurt van het andere zeilschip varen. De wind was gunstig en dagenlang voeren de beide schepen achter elkaar. Nu had onze Groninger wel enig besef hoever Ostende was, maar dat het zo ver lag kon hij niet vermoeden. Op zekere dag vond hij het dan ook raadzaam om de ander nogmaals te praaien en te vragen hoe ver het nog naar Ostende was. Verbaasd gaven deze het antwoord dat ze daar allang voorbij waren, ze zaten al diep in de Golf van Biscaye. Op de vraag of de Groninger schipper dan geen kaarten aan boord had antwoordde deze: „welzeker, maar daar was niet veel lol aan want schoppenboer ontbrak!”

Uit: De geschiedenis van een wereldberoemde sleepdienst

Door de geweldige verliezen in de eerste wereldoorlog konden de Duitse sleepbootrederijen een prachtige nieuwe vloot opbouwen. De Duitsers hadden in die tijd veel ervaring opgedaan met hun onderzeeboten. Toen na de oorlog een aantal reeds gebouwde motoren voor onderzeeboten over was, aarzelde men niet een sleepboot te bouwen met twee zescylinder motoren die tezamen een en twintig honderd p.k. leverden. De sleepboot die in 1925 onder de naam Seefalke in dienst kwam betekende het begin van een omwenteling. Met nog twee volgelingen, de Hermes en de Wotan beschikte men over drie krachtige en vooral snelle motorsleepboten. Doordat deze schepen enige mijlen per uur sneller liepen dan de Nederlandse sleepboten, vormden zij een ernstige bedreiging, vooral bij hulpverlening in stormweer. Toen de Duitsers ook sleepboten op verschillende stations gingen stationeren, was het mis. In de buitenhaven te Vlissingen lagen in die dagen een sleepboot van Smit, een Duitse sleepboot, meestal de Hermes of de Wotan, en een Belgische sleepboot. Het was een groot genot voor Vlissingen te stranden, want bijna nog voor het schip aan de grond zat, waren de sleepboten er reeds bij. De een was al goedkoper dan de ander!

HOO106

Op zeven zeeën, Amerika I

Op zeven Zeeën. Tekst A.D. Hildebrand, plaatjes van G.J. Frans Naerebout en Joh. C. Coomans. (1956)

84 pagina's vanaf het voorplat, exclusief een pagina inhoudsopgave achterin. 96 kleine plaatjes om in te plakken op mee genummerde plaatjespagina's of in stroken boven of onder de tekst, en 4 grote platen.

Prijs: fl. 2,50

Kenmerken

De algemene kenmerken zijn uitvoerig besproken in de inleiding. Het aantal pagina's is vier kleiner

dan van de vorige twee boeken. De uitvoering is helemaal gelijk aan de vorige twee. Het album is ingedeeld in zestien hoofdstukken met koptekening. De tekst is in twee kolommen gezet. De kleine plaatjes worden ingeplakt in een kader met onderschrift, met zes op één aparte pagina of in stroken van drie op een tekstpagina.

Op pagina 23 is een kaart van Canada afgebeeld, op pagina 35 een klein kaartje van Midden-Amerika, op pagina 43 het Panamakanaal uitvergroot, op pagina 46 een klein overzichtskaartje van Noord en Zuid-Amerika, op pagina 50 een grote kaart van de Verenigde Staten, op pagina 75 een kaartje van het Grote Merengebied, en tenslotte op pagina 78 een grote kaart van de wateren van New York.

Veel plaatjes zijn niet zichtbaar gesigeneerd, een aantal zijn zichtbaar gesigeneerd Coomans. Enkele plaatjes dragen beide namen.

Inhoud

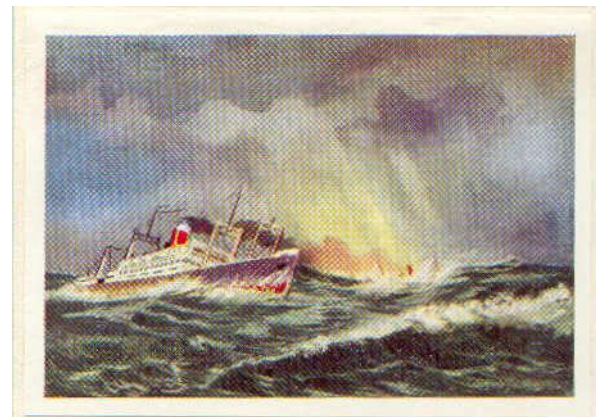
Met de beperking tot de scheepvaart is de behandeling door Hildebrand toch tamelijk breed, waardoor dit album veel dichterbij de landenalbums van Douwe Egberts komt. Naast "de grootste havenstad van de wereld" New York, gaat het onder andere over de Grote Meren, de Golf van Mexico, het Panamakanaal, de passagiersvaart tussen Europa en Amerika, de Amerikaanse droom in "Van weesjongen tot reder", The American way of life, en De Amerikaanse zeeman. Heel Amerikaans is de volgende anekdote:

Een aardig verhaal is de geschiedenis van de *Montrose*, eigendom van de Can. Pacific Railway. Dit schip was een van de eerste, dat uitgerust werd met radio en daar begreep het grote publiek in die dagen niets van. Het was omstreeks deze tijd, toen de kranten vol stonden van een geheimzinnig moordverhaal, waar zekere Dr. Crippen bij betrokken was. De kapitein van de *Montrose* was helemaal niet in zijn schik, toen hij onder zijn passagiers iemand ontdekte, die geheel overeenstemde met de beschrijving, die bekend was van de moordenaar.

Reeds werd het vermoeden uitgesproken, dat Crippen zich aan boord zou bevinden van de een of andere stoomboot om zo de wijk te nemen. De kapitein gaf de marconist opdracht, contact op te nemen met de politie aan de wal. Intussen zat de echte Crippen rustig in een dekstoel en hij genoot van de reis en van zijn veiligheid. Hij wist niets van de tovermacht, die de dunne draadjes tussen de masten van de *Montrose* hadden en toen hij bij aankomst gevangen werd genomen, moest men hem de geheimen van de radio haarfijn uitleggen.

De Nederlandse dagbladen melden op 2 augustus 1910, dat Dr. Crippen, die enkele maanden daarvoor zijn vrouw op gruwelijke wijze vermoord had, aan boord van de *Montrose* was ontdekt door zijn zenuwachtige gedrag, en samen met zijn geliefde juffrouw Le Neve was gearresteerd door de Canadese politie.

Een plaatje met beide namen, Coomans en Naerebout

HOOI07

Spreekwoorden en Gezegden Eerste deel

Spreekwoorden en Gezegden 1^e Deel.
Uitgave A. Hooimeijer & Zonen N.V. –
Beschuitfabrieken – Barendrecht. (1958)

28 ongenummerde pagina's en 105
plaatjes om op te plakken op 8 plaatjes-
bladen.

Op dit album is aangegeven dat het het
eerste deel is. Er zijn echter geen
volgende delen verschenen.

Kenmerken

Gekartonneerd album onder A4 (21 x 27
cm). De omslagtekening die op de voor-
kant en achterkant hetzelfde is, beeldt
het huishouden van Jan Steen uit, zoals
achterop het voorwoord is uitgelegd.

Het album bestaat uit een voorstuk en een achterstuk. Het voorstuk heeft als ondertitel PLAATJES. Het achterstuk met dezelfde afbeelding en titel heeft als ondertitel VERKLARINGEN. Om te wisselen moet het album over de kop omgedraaid worden.

Het voorstuk omvat het titelblad en een blad met een voorwoord, gevolgd door 15 pagina's zonder tekst waarop steeds 7 plaatjes geplakt werden. Op het volgende blad is aangegeven dat het boek omgedraaid moet worden om de verklaringen van de betekenis van de afgebeelde spreekwoorden en gezegden te kunnen lezen.

Het achterstuk omvat weer een titelblad gevolgd door 9 pagina's met op nummer de teksten van de spreekwoorden en gezegden en bijbehorende verklaringen.

De plaatjes van 65 x 45 mm zijn primitieve ingekleurde tekeningen, linksonder doorlopend genummerd 1 – 105.

Inhoud

Hooimeijer geeft in het voorwoord de zin van dit boek als volgt aan:

Dikwijls gebruikt men in spreken en schrijven spreekwoorden. Deze verlevendigen en verfraaien de nederlandse taal; ze zijn er dan ook een vast onderdeel van. Meestal worden de zaken, die we uiteenzetten, er begrijpelijk door. Behalve dat onze taal er mooier door wordt, bevorderen deze gezegden dus ook de duidelijkheid. Daarom is het voor jullie zo prettig de bijbehorende spreekwoord-plaatjes te sparen: het is een aangename en leerzame bezigheid.

De uitgebeelde spreekwoorden en gezegden zijn overwegend gangbaar, maar door de primitieve tekeningen zeker niet altijd goed herkenbaar.

1. WIE EEN KUIL GRAAFT VOOR EEN ANDER, VALT ER ZELF IN.

Wie een ander ongelukkig probeert te maken, wordt het dikwijls zelf.

De zegswijze is ontleend aan de Bijbel: „Die een kuil graaft, zal er in vallen” (Spreuken 26 : 27). Zie ook Psalm 57 : 7 en Psalm 7 : 16.

